

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput XIV.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

qualitas maneat in conversa propositione quæ fuit in convertendâ, ut. *Si convertentur sit affirmativa vel negativa, etiam convertentur affirmativa vel negativa.*

II. Eadem sit utriusque conditio, quomodo modum habet vel non habet, hoc est, Propositio simplex convertatur in simplicem: Modalis in modalem: Necessaria in necessaria &c. *Plan. part. 2. p. 23.*

III. Totum subjectum convertendæ prædicatum convertentis, non mutilatum, & que truncatum.

IV. Casus obliqui inter convertendos rectificentur. ut, *aliqua arbor est in agro: non convertitur sic. E. aliquis ager est in arbore: non ita: Ergo aliquid existens in agro est arbor.*

V. Tempus præteritum aut futurum in exigente rectificetur per præsens. ut, *Senex fuit puer: non convertitur per hanc. Quidam puer fuit senex: Sed quidam qui fuit puer est senex.*

Sic fuit Axiomatis collatio in consensu, restat quæ est in dissensu, & dicitur *Oppositio.*

CAPUT XIV.

I. **O**ppositio axiomatum est, cum eodem axioma vinculum affirmatur & negatur. *Græcè αὐτὸς δicitur*

[Vinculum, quomodo negetur & affirmetur, vid. cap. can. 3. & 4. Simplex, proprium, & indefinitum, negatur negato verbo, & vinculo, ut, *Fortes creantur firmi & bonis. Bonus non est malus, Nullus bonus est malus.* Uterque

veritate
Nullus cre
Copular
nexum, a
tiva. Dis
particular
de contra

Idem
tes, eade
termina

us. Res
Homo n

[Dicitur
propositi
nem Topi

Topica c
homo: U

qua non s
garde cer
ur, Hom

stia, neg
2. Topi
ut maxim

mo non est
bestia A
affirmato
CANON

I. C
1. idem
guitate
dem sub

rum.)
[Cano
Oppositio
Huc

recl

versale & particulare negatis signis: *Omnis credit, Nullus credit. Quidam sunt docti. Quidam non sunt docti;* Copularum negatâ conjunctione copulativâ: *Connexum, negatâ connexivâ. Discretum, negatâ discretivâ. Disjunctum, negata disjunctiva, præponendo scilicet particulam negandi NON, &c. exempla habes can. 3. de contradictio.]*

Idem axioma dicitur, cujus eadem sunt partes, eadem argumenta, eadem (non equivoca) terminorum significatio. ut, Petrus est eruditus. Petrus non est eruditus. Homo est rationalis. Homo non est rationalis.

[Dicitur Ramais contradictio. Aristotelicis oppositio propositionum. Differentia interim inter contradictio- nem Topicam & Criticam sive axiomaticam attendenda. Topica contradicentia negant ubique. ut, *Homo-non homo: Illud affirmat, hoc negat ubique, hoc est, omnia illa qua non sunt homo. Contradictio verò axiomatica negat de certo aliquo subjecto, quod affirmatum erat. ut, Homo est bestia: homo non est bestia. Hic NON bestia, negatur tantum de homine, de quo illic affirmabatur.* 1. Topica argumentorum contradictio esse potest, ut maximè non sit axiomatica. ut, *Homo est bestia: Homo non est bestia. Hic Topica est Contradictio, bestia-non bestia axiomatica verò non est. Vtrumq; enim affirmat, affirmatio utrobique vinculo.]* Ejus sunt hi generales CANONES.

I. Omnis oppositio axiomaticum habeat, 1. idem subjectum & prædicatum sine ambiguitate intellectum. 2. secundum idem (eandem subjecti partem) 3. ad idem (eundem respectum) & 4. eodem tempore.

[Canonis hujus explicationem cum exemplis, vide l. i. de Oppositis, c. 15 can. 1.]

Huc pertinet & hac regula: In omni oppositio-

positione una duntaxat propositio uni opponitur: *Arist. c. 7. 8. de interp.*

II. Axiomata opposita nunquam posse esse simul vera.

[*Vide lib. I. c. 15. can. gener. 2.*]

III. Judicium contradictionum criticum illustrat veritatem & falsitatem.

[*Contraria enim juxta se posita magis elucescunt. Licet enim judicium de vero & falso ex argumentorum contradictione inter se dependeat, contradictione tamen illustratur. Homo est rationalis. Hoc per se verum est, quia ratio homini inest formaliter. Homo non est rationalis: est falsum. Hoc etiam alterius absurditas magis manifestatur.*]

2. Oppositio est vel contraria, vel contradictoria.

[*Aristotelici addunt & 3. nempe oppositionem contrariam, quæ est duarum particularium quarum pugnantium, hoc est, quarum altera est affirmativa altera negativa. ut, Quidam adolescentes sunt diligentes, quidam non sunt diligentes. At vera hæc oppositio non est. Quia diversum subjectum est. Ideoque nec absolute verum nec falso dividunt, & in materia contingenti simul vera esse possunt.*]

3. Contraria est, quæ universali affirmativo opponitur universale negatum & contra. ut, *Omnis homo est doctus: Nullus homo est doctus. Omnes credentes sunt filii Dei. Nulli credentes sunt filii Dei.* (Hic universali affirmativo opponitur universali negativo.) *Nullus deus introibit in regnum cælorum. Omnis deus introibit in regnum cælorum.* (Hic universali negativo opponitur universali affirmativo.) *Aristoteli dicuntur ἐναντίως, opponi, ἐναντιότης, contrarietas; ἐναντία, contraria sunt.*

Ejus sunt hi CANONES.

I. Propositiones contrariæ verum & falsum non semper nec necessariò dividunt.

[Verum & falsum dividere, est, alteram partem esse veram, alteram falsam.]

Itaque

II. In materiâ necessariâ altera vera, altera falsa est, ut, *Omnis homo est animal. Nullus homo est animal.*

In materia verò contingenti simul falsæ nunquam simul veræ esse possunt, ut, *Omnis homo credit. Nullus homo credit. Omnia poma flava sunt: Nulla poma flava sunt.* Similiter in materia impossibili, ut, *Omne animal est rationale. Nullum animal est rationale.*

4. Contradictoria oppositio est, quâ opponitur 1. universali affirmato particulare negatum, ut, *Nullus homo est pius. Quidam homo est pius.* 2. aut universali negato particulare affirmatum, ut, *Omnis homo est pius. Quidam homo non est pius.* 3. aut singulari (proprio) affirmato singulare negatum, ut, *Petrus est pius. Petrus non est pius.*

Aristoteli dicitur ἀντίφασις. Ἀντιφασια
Contradicentia.

Ejus sunt hi CANONES,

I. Contradictoriæ in omni materia ex necessitate dividunt verum & falsum. Itaque

II. Impossibile est duas Contradictorias esse simul veras, aut simul falsas. *Aristot. de interpret. c. 7.*

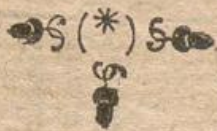
III. Oppositio Compositi axiomatis sem-

per est Contradictoria: dividit enim semper verum à falso. ut, *Christus & mortuus est & resurrexit. Christus non & mortuus est & resurrexit. Si Christus ascendit ad caelos, abest suo corpore à cena. Non si Christus ascendit ad caelum abest suo corpore à cenà. Quamquam Petrus est doctus; tamen non est dives. Non quamquam Petrus est doctus, tamen non est dives. Aut bona artes discenda sunt, aut res ludicrae sectanda. Non aut bona artes discenda, aut res ludicrae sectanda.*

[*Ad Equipollentiam Conversionem & Oppositionem addunt Aristotelici affectiones duas alias. Quarum I. Consecutio àngl. & Fr. quæ est consensus in enunciando vero & falso duarum propositionum, quæ una ad alteram consequitur. ut, cum dico. Homo est justus: homo non est justus. Haec duae propositiones simul sunt, licet una sit affirmans, altera negans, & hac ad illam consequitur, tanquam consequens ad antecedens. II. Compositio & Divisio, quæ nil aliud est, quam processus divisus ad composita, & vicissim à compositis ad divisos. Processus à divisis ad composita fit duobus modis. 1. cum duo vel plura predicata de subiecto enunciantur synonymice: tamen & separatim & compositè verè predicantur: sic de homine separatim verè dicitur quòd sit animal & quòd sit Rationalis: & compositè verè de eodem dicitur quòd sit animal rationale. 2. cum alterum predicatorum est synonymum, alterum paronymum, & eius una efficitur propositio. ut, ea quæ separatim de subiecto predicari possunt, eadem quoque de eadem predicari possunt conjunctim. Sic de Socrate verè dicitur separatim; quòd sit homo, & quòd sit animal; utrumque etiam conjunctim potest enunciari, quòd sit homo animalis. Vicissim à conjunctis ad divisa, si in predicato non continetur contradictio in adjecto, quod vulgo dicitur*

EST tertii adjecti ad EST secundi adjecti, ut, Socrates est doctus. Ergo Socrates est. Verum in his & aliis, qua ad aequipollentiam, conversionem & oppositionem propositionum spectant, quia sunt intricatiora, adeoque subtilioris indaginis, quam necessaria utilitatis, remittimus Aristotelica utilitatis sectatores ad Magistrum Aristotelem lib. de interpret. Keckerman. System. lib. 2. Hauber. Erotem Dial. lib. 2. è quibus hæc pro captu nostratum desumptimus.]

Hucusque de Judicio Axiomatico, sequitur Dianoëticum.

Tabel-